

som bleve mere og mere ulidelige, man kan vel sige for Samfundet i dets Helhed. Arbejdernes Organisationer voksede sig stærkere og stærkere Aar efter Aar. Det var naturligt, at der var Krav om at faa større Del i Livsgoderne og Livsnydelserne. Kravet om højere Løn og kortere Arbejdstid var jo noget, der maatte kunne finde Genklang i Arbejderkredse, og stærkere og stærkere bleve Arbejdernes Organisationer. Og det var ikke saa underligt, naar det i Virkeligheden var Tilfældet, hvad en af de daværende Førere sagde, at Arbejderne kunde tage en hvilken som helst Arbejdsgiver frem og ruinere ham i Bund og Grund, uden at der kunde krummes et Haar paa deres Hoveder, thi han havde ingen Beskyttelse, han stod værgeløs, maatte enten indrømme, hvad der fordredes, eller paa Forhaand give tabt og opgive at fortsætte. Disse Forhold bleve jo mere og mere uudholdelige, og Fællesrepræsentationen, hvorfra forskellige andre gode Ting ere udgaaede, der senere have sat sig Spor i vort Erhvervsliv, tog da Kampen op for at skabe en Arbejdsgiverorganisation, der kunde være stærk nok til at modsætte sig de uberettigede Fordringer, der kunde fremkomme fra den anden Side. Der blev skabt først en lille Arbejdsgiverorganisation i 1896 i nogle nær beslægtede Fag, hovedsagelig her i København, men det var dog først i 1899, at en større Arbejdsgiverforening blev dannet. Jeg vil ikke kalde den den store, for den var ikke stor den Gang, tværtimod. Og den var ikke fast i sine Sammenføjninger, tværtimod. Det var kun en løs Begyndelse, der blev gjort paa at samle Danmarks Arbejdsgivere, og man kan sige, at der var kun ringe Udsigt til, at den Kamp, der blev optagen kun faa Maaneder efter Foreningens Stiftelse, skulde kunne føre til noget heldigt Resultat.

Naar der spørges, om der da ikke var noget at rette ved de daværende Arbejdsforhold, om ikke Arbejderne havde Ret i mange af de Krav, de fremsatte, vil jeg svare: Jo, selvfølgelig. Der var mangt og meget, som, efter at Lavene i sin Tid vare ophævede, kunde være ønskeligt. Der bestod ingen Organisation af Betydning indenfor Arbejdernes Rækker, før de selv begyndte at samle sig i deres store Fagforeninger. At disse fik et politisk Tilnit, skal jeg ikke komme ind paa her. Jeg anser det naturligvis for uheldigt; jeg tror, at det vilde have haft stor Betydning, om det var undgaaet her ligesom i England. Men i alt Fald, Arbejderne saa deres In-

teresse derved, og det kan ikke nægtes, at Samfundet i sin Helhed var interesseret i at skabe saa gode og lykkelige Arbejdsforhold som muligt. Det var heller ikke der overfor, at Arbejdsgiverforeningen blev stiftet. Den blev ikke stiftet som en Kampforening, der skulde slaa Arbejdernes berettigede Fordringer ned, men den blev stiftet som en Regulator — det er ogsaa det Sindbillede, den har paa sit Mærke —, en Regulator med Hensyn til Arbejdsforholdene, saaledes at man var i Stand til at imødekomme berettigede og nedslaa uberettigede Fordringer. Den ærede sidste Taler har omtalt, hvorledes det gik med den store Lockout. Hvor megen Sorg, Skuffelse, økonomisk Tab der blev lidt derved, skal jeg ikke komme ind paa her. Det er i saa frisk Minde, at man vel kan sige, at de fleste, der leve fra den Tid, ønske ikke at komme til at opleve noget lignende. Vi have da ogsaa, kan jeg sige, idet jeg undtager mindre Strejker og Lockouter, været forskaanede for saadanne større Kalamiteter, indtil det nu i de sidste Dage ser ud til, at der atter staar en større Kamp for Døren, en Kamp, som vi under Hensyn til vort Lands og hele vor økonomiske Trivsel ere daarligt tjente med at tage op i Øjeblikket.

I den halve Snes Aar, der er gaaet efter Dannelsen af den store Mesterorganisation — den voksede sig jo efterhaanden større og større —, har der dannet sig en Praksis mellem de to Organisationer. Der er indført faste Voldgiftsregler og faste Voldgiftsretter for de forskellige Fag, og hyppigere og hyppigere opnaas der Overenskomst, naar der er fremkommet formel Strid. Kun sjældent bryder det ud; der kommer Lockoutrusler og Strejketrusler fra de forskellige Sider, men i sidste Øjeblik enes dog begge Parter, enes om, at et magert Forlig er bedre end en fed Proces. Det har vist sig, at vi gennemgaaende have kunnet leve nogenlunde roligt. Jeg siger ikke dermed, at den Ro, der har været i de sidste 10 Aar, har været tilstrækkelig for hele vort Erhvervsliv, tværtimod tror jeg, at den Gæring, der stadig har været, har været til stor Skade for vort Erhvervslivs rolige Udvikling. Den ærede første Taler pegede ogsaa paa det, idet han sagde, at der var Uro, som skadede al Foretagsomhed, og deri har han jo Ret.

Imidlertid, den Gang vi i 1908 fik den grafiske Strejke og Lockout, hvor den daværende Indenrigsminister, som det blev udtalt, med en lykkelig Haand greb ind,